

Bijlage: Brede verkenning Leusden - Inbreng van de CDA-fractie

17 januari 2023

Na een verharding in het publieke debat rondom het thema energietransitie volgde een harde verkiezingscampagne, juist op dit punt. Lokaal Belangrijk won 30% van de stemmen en kwam de raad binnen met 7 zetels. Het CDA was toen van mening dat Lokaal Belangrijk het voortouw moest nemen en raadde aan in te zetten op een vier partijen-coalitie (niet per se met het CDA) zodat er een bredere meerderheid en meer stabiliteit zou zijn. Het werd een coalitie van drie partijen (LB, CDA en VVD) met een kleine meerderheid en een ongekend negatieve dynamiek in de raad en tussen raad en college. Op 15 december stapte de VVD uit de coalitie. Op dat moment kwamen de verhoudingen als volgt te liggen:

- Een rompcoalitie van LB en CDA met 11 zetels
- De zelfstandig opererende SP met 1 zetel
- Een kernoppositie van GL/PvdA, Leusden Vooruit, CU/SGP en D66 met 9 zetels
- De uitgetreden VVD met 2 zetels

Voor een meerderheid zijn 12 zetels nodig. In de kerstperiode bleek dat de rompcoalitie niet aangevuld kon worden met SP of CU/SGP. Vervolgens zag GL/PvdA af van directe gesprekken met VVD, SP en CDA, waarmee ook de kernoppositie niet tot een meerderheid kon komen. Daarop is op 12 januari besloten tot een brede verkenning met de volgende opdracht:

Verken hoe in Leusden een nieuwe coalitie kan worden gevormd van waaruit een slagvaardig college benoemd kan worden dat kan rekenen op voldoende draagvlak in de raad en een zo vruchtbare mogelijke samenwerking met de raad als geheel.

Hierbij zullen de verkenners in het bijzonder aandacht geven aan:

1. de wenselijkheid en randvoorwaarden voor het vormen van een zo breed mogelijke coalitie,
2. de wenselijkheid en randvoorwaarden voor alternatieve mogelijkheden, waaronder een minderheidscoalitie,
3. de positie van de energietransitie in het coalitieakkoord
4. de omvang en samenstelling van het college,
5. de dynamiek in de raad en de wenselijkheid van en randvoorwaarden voor het voortzetten van (een vorm van) de strategische raadsagenda.

1. Brede coalitie van voormalige coalitie en oppositie

Het CDA ziet als meest wenselijke uitkomst van deze verkenning de vorming van een zo breed mogelijke coalitie van voormalige coalitie en oppositie, met vier volwaardige wethouders, twee uit de voormalige rompcoalitie en twee van de oppositie. Hopelijk kan er door dit evenwicht aan het begin en door samenwerking in de praktijk weer een constructieve verhouding tussen raad en college komen.

Op dit moment zien wij de volgende obstakels voor het realiseren van onze inzet:

- Andere partijen kunnen middels het (in)formatieproces proberen LB uit te sluiten.

- Partijen kunnen middels het (in)formatieproces proberen om LB/CDA-wethouder(s) te blokkeren.
- LB kan te hoge eisen stellen en zo zichzelf uitsluiten.

Wij zoeken naar duidelijkheid en overeenstemming aan het begin zodat we een constructief (in)formatieproces in kunnen gaan.

2. Alternatieven voor brede coalitie

Als alternatieven bespreken wij hier de volgende varianten.

1. LB, CDA en GL/PvdA (14 zetels). Wellicht is het proces met drie partijen makkelijker dan raadsbreed. Het meest wenselijk is dan dat de grootste drie partijen de kar trekken. In dat geval zullen LB en CDA moeten investeren om GL/PvdA voldoende vertrouwen te bieden. Ook denken we dat drie wethouders in dit scenario beter zijn dan vier voor het evenwicht in het college.
2. LB, GL/PvdA, extra partij (12 zetels). Als het samenspel van LB en CDA te onevenwichtig is voor GL/PvdA kan ook overwogen worden om een andere partij met 2 zetels hierbij te betrekken in plaats van het CDA. De meerderheid is dan wel slechts 1 zetel.
3. LB en CDA met deelname van SP en/of CU/SGP (met een derde wethouder van CU/SGP) (12, 13 of 14 zetels). Dit scenario was in de kerstperiode nog niet mogelijk en leidt niet direct tot een betere verhouding in de raad en tussen raad en college. Een dergelijke coalitie moet willen leren van deze crisis en nadrukkelijk inzetten op meer samenwerking in de raad en in de regio.
4. CDA, GL/PvdA, en 2 wethouders van de volgende partijen: CU/SGP, VVD, D66 en LV, plus gedoogsteun tot minimaal 12 zetels. Dit is eigenlijk het spiegelbeeld van de eerste variant en er zal dan ook serieus in het CDA geïnvesteerd moeten worden om ons voldoende vertrouwen te bieden. Daarnaast is de veelheid van partijen in deze coalitie, waarvan tenminste een zonder wethouder, lastig. Ook het risico van het vervreemden van de kiezers van LB mag niet onderschat worden.

De mogelijke minderheidscoalities zijn voor ons niet wenselijk:

5. Kernoppositie met vier wethouders en steun van het CDA (9+4 zetels). Dit is een variant van 4, waarbij het CDA ook nog eens geen wethouder levert. Het collegebeleid zal nog verder van het CDA afstaan en er zullen veelvuldig andere meerderheden zijn in de raad die het college tot ander beleid zullen dwingen. Het is daarmee nog minder wenselijk dan 4.
6. Kernoppositie met vier wethouders en steun van VVD en SP (9+3 of 11+1 zetels). Eventueel kan de VVD een wethouder leveren ten koste van een van de andere partijen. Opnieuw een lastige combinatie. De SP heeft zich hier in het openbaar reeds ferm tegen uitgesproken.
7. LB en CDA met steun van een derde partij (11+1 of 11+2 zetels). Dit is wellicht uitvoerbaar maar draagt niet bij tot een betere verhouding in de raad of tussen raad en college.

Als laatste alternatief zien we het herstel van de huidige coalitie:

8. LB, CDA, VVD (13). Als andere mogelijkheden niet haalbaar zijn zou de VVD kunnen oordelen dat de breuk niet de gewenste verandering tot gevolg heeft en dat het beter was geweest om binnen de coalitie bij te sturen. Het herstel zal diepgaande gesprekken en geloofwaardige nieuwe afspraken vergen.

3. Energietransitie

Naar onze mening is een nieuwe coalitie alleen mogelijk met respect voor de verschillen tussen partijen op dit punt. Afspreken dus om met volle inzet te doen waar iedereen al achter staat (zon-op-dak, warmte-opslag etc) en voor het overige (zonnevelden en windturbines) het debat met respect voeren zonder coalitiedwang. Het college dient vervolgens de raadsmeerderheid te volgen.

4. Omvang en samenstelling van het college

Het CDA zet in op vier volwaardige wethouders van vier partijen maar kan zich in bepaalde scenario's ook een college met drie wethouders voorstellen. Bij een brede coalitie wensen wij dat het college ook een afspiegeling is van de verhoudingen in de raad.

5. De dynamiek in de raad

Het gaat er nu om om de negatieve dynamiek tussen met name de kernoppositie en de rompcoalitie te doorbreken. Het liefst zien wij dat gebeuren door het vormen van een brede coalitie en een afspiegelingscollege. Ook willen we een goede samenwerking tussen de coalitie en de overige partijen in de raad. Daarom zijn we voor het voortzetten van (een vorm van) de strategische raadsagenda, mits de oppositiepartijen dat ook willen.

Zelfs (of misschien wel juist) in een raadsbrede coalitie kan een strategische raadsagenda bijdragen tot een democratischer besluitvormingsproces.

Afsluitend

Uitgangspunten voor het CDA om deel te nemen aan een coalitie:

- Partijen en het (in)formatieproces moeten LB en haar kiezers niet uitsluiten (ook niet de facto door eisen te stellen waar LB niet aan kan voldoen).
- We willen als tweede partij in de raad een wethouder leveren als we meedoen aan een coalitie. Partijen gaan daarbij zelf over hun wethouderskandidaat. We staan open voor kritiek maar (beoogde) coalitiepartijen zijn het aan elkaar verplicht respectvol met elkaar om te gaan en eerst intern te zoeken naar oplossingen.
- We willen dat de energietransitie uitgaat van draagvlak en niet van coalitiedwang.
- Het CDA moet trouw kunnen blijven aan zijn verkiezingsinzet: de uitdagingen aangaan en het open landschap beschermen tussen Leusden, Achterveld en Stoutenburg zonder nieuwe woonwijken of zonnevelden.

NB: Op verzoek van de informateurs is deze inbreng niet direct openbaar gemaakt op 17 januari maar bij het uitbrengen van hun rapport.